

קונטרס

עדין לא מאחר

יחזק ויאמץ את כל בר ישראל שנתרחק
מתקדוש-ברוך-הוא, ויורה לו דרך איך
להתקרב אליו יתברך, ואשר אסור להתנאש
בשום פנים ואפן, פי גדול אדוננו ורב
להושיע.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון

בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו

רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו

הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה

רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי

חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי

חסידי ברסלב

עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, כִּי עַל-יְדֵי הַגְּלוּיִים
שְׁגָלָה לָנוּ רַבְּנוּ ז"ל, שְׁאִין שׁוּם יְאוּשׁ
בְּעוֹלָם כָּלֵל, עַל-יְדֵי-זֶה כָּל אֶחָד יְכוּל לַחְזוֹר
בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְיודֵעַ שְׁעֵדִין לֹא מְאַחֵר
לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְעַל-כֵּן אֲשָׁרֵי מִי
שְׁלוּמֵד בְּכָל יוֹם סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל, וְשֵׁם
יִמְצָא מְרַגְוֵעַ לְנַפְשׁוֹ, וּמִי שְׁמַרְגִּיל עֲצֻמוֹ
לְלִמּוּד בְּכָל יוֹם סְפָרֵי רַבְּנוּ ז"ל, יִהְיֶה בְּטוֹחַ,
שְׁיַחְזוֹר בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה; כִּי רַבְּנוּ ז"ל
מְחַדִּיר בְּאָדָם יְדִיעָה זֹה, שְׁעֵדִין לֹא מְאַחֵר
וְאֶסוּר לְהִתְיַאֵשׁ, וְיְכוּלִים לַחְזוֹר בְּתִשׁוּבָה
שְׁלֵמָה. וְלָכֵן אֲשָׁרֵי הַלּוּמֵד בְּכָל יוֹם סְפָרֵי
רַבְּנוּ ז"ל.

(אמרי-מוהרא"ש, חלק ב', סימן תשכז)

קוונטרס

עדין לא מאחר

א.

בני ובנותי היקרים! עליכם לדעת, שתמיד יכולים לשוב בתשובה שלמה להקדוש-ברוך-הוא, פי "עדין לא מאחר", כל זמן שאדם חי, יכול לשוב אליו יתברך, והוא יתברך יקבלו. ואף שעברו עליכם בחיים הרבה משברים וגלים, ועשיתם את כל העברות שבעולם, הקדוש-ברוך-הוא אב הרחמן, ומצפה שתחזרו בתשובה שלמה אליו, כי אצלו יתברך מאד מאד חשובה תשובה, פי כיון שאדם חוזר בתשובה, הקדוש-ברוך-הוא מוחל לו על הכל. וכך אומרים חכמינו הקדושים (פסיקתא דרב פהנא): שובה ישראל אפלו כפרת בעקר, אדם עומד ומחרף ומגדף בשוק, והקדוש-ברוך-הוא אומר לו: עשה תשובה ביני ובינך, ואני מקבלך. תתארו לעצמכם, אדם נפל והגיע לשפל המדרגה, עד

שְׁעוֹמֵד בַּחוּץ, וּמְחַרֵּף וּמְגַדֵּף כְּבִיכּוֹל אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הֵיִשׁ עוֹן חָמוּר יוֹתֵר מִזֶּה? עִם כָּל זֹאת אוֹמֵר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: עֲשֵׂה תְּשׁוּבָה בֵּינִי לְבִינְךָ, וְאֲנִי מְקַבֵּלְךָ, כִּי אֶצְלוּ יִתְבָּרֵךְ מְאֹד מְאֹד חֲשׁוּבָה תְּשׁוּבָה. לְזֹאת, בָּנִי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, "עֲדִין לֹא מְאַחֵר", כָּל זְמַן שְׂאֵדָם חַי יְכוּל לָשׁוּב בְּתְשׁוּבָה. וְכָךְ אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (פְּסִיקְתָא וּבְתֵי דְרַב כְּהֵנָא, פְּרָשָׁה מֵה, סִימָן ט'): גְּדוֹל כַּחַה שֶׁל תְּשׁוּבָה, שְׁפִינּוֹן שְׂאֵדָם מְהֵרָהּ בְּלָבוּ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, מִיָּד הִיא עוֹלָה לֹא עַד עֲשָׂרָה מֵיָמִים וְלֹא עַד עֶשְׂרִים וְלֹא עַד מֵאָה, אֲלֵא עַד מֵהֶלֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנִים, וְלֹא עַד רִקִּיעַ רֵאשׁוֹן וְלֹא עַד רִקִּיעַ הַשָּׁנִי, אֲלֵא שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת לְפָנֵי כֹסֵא הַכְּבוֹד; אָדָם שֶׁעָשָׂה אֶת כָּל הָעֲבֵרוֹת שְׁבַע עוֹלָם: חָלַל שַׁבָּת, וְעָבַר עַל עֲרִיּוֹת, וְרַחֲמָנָא לְצֻלָּן, טָמֵא עֲצָמוֹ בְּכָל מֵינֵי טְמֵאוֹת, תִּכְרַף כְּשֶׁמֶתְחִיל לְהִרְהֵר בְּתְשׁוּבָה, וְחוֹשֵׁב בְּעֲצָמוֹ מִחֲשָׁבָה קְטַנְטֵנָה: "אֲנִי רוֹצֵה לָשׁוּב בְּתְשׁוּבָה, אֲנִי מְקַנָּא בִיהוּדִים הַמְּאַמִּינִים בְּהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲנִי רוֹצֵה לְהִיּוֹת כְּמוֹתָם; לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין בְּכָל יוֹם, לְקַבֵּעַ מְזוּזָה עַל דְּלָתֵי, לְשָׁמֵר שַׁבָּת..." אִף שְׂאֵינוֹ עוֹשֶׂה אֶת זֹאת עֲדִין, אֲלֵא מְהֵרָהּ בְּלָבוּ שְׂרוּצָה לְהַשְׁתַּנּוֹת, הַמְּחַשְׁבָה הַזֶּה עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה עַד כֹּסֵא הַכְּבוֹד. לְכֵן, בָּנִי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! עֲלִיכֶם לְדַעַת שֶׁ"עֲדִין לֹא מְאַחֵר", וַיְכוּלִים לְחַזֵּר בְּתְשׁוּבָה, וְאִם תִּקְחוּ עֲצָמְכֶם בִּידְיֶכֶם, וְלֹא תִשְׁבְּרוּ מִשׁוּם דְּבָר; כִּי הֵן

עדין לא מאחר

עה

אמת שמי שחוזר בתשובה צריך הרבה התחזקות, מחמת שעוברים עליו הרבה נסיונות קשים ומרים, כי היה רגיל עד עתה בחיי הפקרות, בחיי חלין, זבל ולכלוך, ועתה צריך לקדש ולטהר את עצמו, להגביל את עצמו בכמה וכמה הגבלות, ובנדאי זה קשה לאדם, כי צריך לחיות מעתה חיי קדושה, עם כל זאת אם מחזק עצמו בחזקים שונים ואינו נשבר, אזי עולה למעלה למעלה. כי זה עקר הנסיון של האדם לראות אם כונתו בתשובה אמתית — כשאינו נשבר משום דבר, ואינו מסתכל על שום דבר, ואף שרואה שכלם מצליחים, ולו קשה מאד לשוב, ומר לו מאד, אבל, בני ובנותי היקרים, תתארו לעצמכם אילו שעשועים אתם גורמים למעלה בכל העולמות, ואף שאינכם מסגלים להבין דבר זה, כי אתם נמצאים בקטנות המחין, וחושבים מי יודע אם תועיל לי התשובה, כי לכלכתי עצמי בכל מיני לכלוכים, אל תאמרו דבר זה, כי "עדין לא מאחר" לשוב בתשובה, לא מאחר מדי לשנות מעשיכם, אל תסתכלו על אחרים, אסור להתבלבל מאחרים, כל אדם הוא עולם בפני עצמו, אסור להתיאש מאחרים, צריכים לשוב אליו יתברך בלב אמת, בלב טהור, שאמונתכם תתחזק רק בו יתברך, ואז תראו שהקדוש-ברוך-הוא יצליח דרככם. עליכם לזכר, בני ובנותי היקרים, מה שאמרו חכמינו הקדושים (תנא

דְּבִי אֱלֹהֵי רַבָּה, פָּרָק ד'), אִם אָדָם עוֹבֵר עַבְרָה לְפָנַי, אִם חוֹזֵר
 וְעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה, אֲנִי עִמּוֹ בְּרַחֲמִים, וּמִקְבֵּל תְּשׁוּבָתוֹ,
 וְאִין אֲנִי זוֹכֵר לוֹ אֶפְלוּ מִקְצַת עֲוֹנוֹתָיו; עַד כְּדֵי כָּךְ
 גְּדֹלָה רַחֲמָנוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, שְׁמַרְחֵם עַל כָּל הַבְּרִיּוֹת, וּמִקְבֵּל
 אֶת כָּל־ם בְּתְשׁוּבָה. וְהַעֲקָר — לֹא לְהַתְּבַלְּבֵל מֵאַחֲרִים,
 וְאִף אֶחָד לֹא יִרְחַק אֶתְכֶם וְלֹא יִקְרַר אֶתְכֶם, כִּי סוּף כָּל
 סוּף מִי יוֹדֵעַ מַה יֵּלֵד יוֹם, הֲנֵה אָנוּ פֹּה וְעוֹד מַעֲט
 יוֹצְאִים מִפֹּה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְּקָרִים! רְאוּ לְשׁוּב
 בְּתְשׁוּבָה, וְתִזְכְּרוּ תָּמִיד שֶׁ"עַדִּין לֹא מֵאַחֵר", וְאִף
 שְׁאַתֶּם חוֹשְׁבִים שֶׁהֵנָּה הַגִּיעַ קֶצְכֶם, וְעֵשִׂיתֶם אֶת
 הַחֲטָאִים הַגְּרוּעִים בְּיוֹתֵר, וְעוֹלָה בְּדַעְתְּכֶם שֶׁלֹּא יִקְבְּלוּ
 אֶתְכֶם בְּתְשׁוּבָה, אֵל תֹּאמְרוּ כְּזֹאת, וְאִף אֶחָד לֹא יִשְׁבֹּר
 אֶתְכֶם וַיְבַלְּבֵל דַּעְתְּכֶם וַיֵּאֵשׁ אֶתְכֶם, כִּי כָּךְ אָמְרוּ
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (תְּנָא דְּבִי אֱלֹהֵי רַבָּה, פָּרָק יח): גְּדוֹל כְּחָה
 שְׁל תוֹרָה, שְׁמַטְהֵרֵת אֶת פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל בְּזִמְן שְׁעוֹשִׂים
 תְּשׁוּבָה אֶפְלוּ מַעֲבוּדָה זָרָה שְׁבִידָם. הֵינּוּ אָדָם נִכְשָׁל
 בְּעִבּוּדֵת אֱלִילִים, כְּבָר הֵלֵךְ לְמִזְרַח הַרְחוֹק, וְעִבַּד אֶת
 אֱלִילֵי עֵץ וְאֶבֶן, נָפַל בְּשִׂאוֹל תַּחְתִּית וּמִתַּחְתּוֹ, כְּפָר
 בְּעֵקֶר, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, מִיַּד כְּשִׁחוּזָר בְּתְשׁוּבָה, וְלוֹמַד
 תּוֹרָה, הַקְּדוּשָׁ-בְרוּךְ-הוּא מִתְּנַהֵג עִמּוֹ בְּרַחֲמִים וּמִקְבֵּל
 תְּשׁוּבָתוֹ. וְחֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים אוֹמְרִים (מִדְּרַשׁ אַגְדָּה): כְּמָה
 גְּדוֹל כְּחָה שְׁל תְּשׁוּבָה, שְׁמַמְלֶכֶת אֶת בְּנֵי אָדָם בְּעוֹלָם,
 וְקוֹשְׁרֵת לָהֶם כְּתָרִים בְּרֵאשִׁיָּהֶם, וּמְרַפֵּאת אֶת הַחוּלִים

עדין לא מאחר

עז

מחלים, ומוציאה אותם מכל יגון ואנחה ומכל מיני צער; כי כשאדם נעתק ממנו יתברך, הוא המסכן הגדול ביותר, כי כיון שהתרחק ממנו יתברך, חזיו מרורים מאד, ואף שיש לו כל התאוות בעלמא, הוא מלא מרירות, אף שנמשך אחר תאוות נאוף ונדמה לו שיש לו הכל, אבל לפתע פתאום עולם חשך בעדו, שפלוגי בא ונטל את תאוותו, את הזנהמה והלכלוף, ונעלמה עם אחר, מה שזה, אם-כן כל תאוותו?! או אדם לכוד בתאוות ממון, והנה בן יום ללילה הפסיד כל הונו, ונהפך עליו הגלגל, ונעלמה ממנו התאוה ונגוזה, וכן שאר מדות ותאוות רעות, אם אדם אינו דבוק בו יתברך, אם לא שב בתשובה אליו יתברך, חש עצמו האמלל ביותר, ואף שבתחלה נדמה לו שיש לו התאוות, וזכה אליהן, אוי לזכיה כזו, סופן של תאוות, שמביאות לאסונות גדולים, לאבדון, לאכזבות גדולות, אנשים מאכזבים אותו וכו'; אבל תכף-ומיד כשאדם שב בתשובה להקדוש-ברוך-הוא, ומדבק עצמו בו יתברך, אין מאשר יותר ממנו, כי מתגלה אליו אור אין סוף ברוך הוא, וחש שהקדוש-ברוך-הוא מתיה ומהוה ומקים את כל הבריאה כלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הכל זה אלקות ואלקות זה הכל, כל מה שרואה ושומע ומדבר זה רק הקדוש-ברוך-הוא, כי הוא מתיה אותו. איזה נעם, זיו וערבות כשאדם מרגיש אותו יתברך.

לזאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, עֲלֵיכֶם לזְכֹר שׁ"עֲדִין לֹא מְאָחֵר" לָשׁוּב בְּתְשׁוּבָה, וְתִשְׁתַּדְּלוּ מֵעַכְשָׁו לְשָׁמֵר שֶׁבֶת, וְאִז הַשֶּׁבֶת תִּשְׁמֹר עֲלֵיכֶם, תִּקְבְּלוּ עַל עֲצֻמְכֶם לְקִיּוֹם אֶת הַמְצוּוֹת, וְאִז הַמְצוּוֹת תִּשְׁמֹרְנָה עֲלֵיכֶם, וְתִקְשְׁרְנָה אֶתְכֶם אֵלָיו יִתְבַּרְךָ. קָחוּ עֲצֻמְכֶם בְּיַדְיְכֶם, וְתִהְיוּ הִכֵּי מְאֻשְׁרִים בְּחַיֵּיכֶם; אֲשֶׁרֵי מִי שֶׁמְחַזֵּק עֲצָמוֹ בַּמִּדָּה הַיְקָרָה הַזֹּאת שֶׁל חֲזָרָה בְּתְשׁוּבָה, שָׂאֵז יִזְכֶּה לְקַבֵּל אֶת כָּל הַתְּעֻנּוּגִים בְּעוֹלָם. וְלִכֵּן כָּל אֵלֹהֵי הַזְּכוּיִם לָשׁוּב בְּתְשׁוּבָה, עֲלֵיהֶם לְדַעַת, שֶׁהֵם יְקָרִים מְאֹד בְּעֵינָיו יִתְבַּרְךָ, וְשׁוֹם דְּבַר בְּעוֹלָם לֹא יִשְׁבְּרֶם, אֶלֶּא יִחְזְקוּ עֲצָמָם בְּכָל מִינֵי הַתְּחַזְּקוּת; אֲשֶׁרֵי הֵשֵׁב בְּתְשׁוּבָה, וְאִז טוֹב לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא!

ב.

בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! זְכְרוּ הַיֵּטֵב, שׁ"עֲדִין לֹא מְאָחֵר", עֲדִין יֵשׁ לְכֶם תִּקְוָה לְתַקֵּן אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשִׂיתֶם, אֲסוּר לְאָדָם לִפְלֵ בִּיאֹוֶשׁ, כְּאֵלֹהֵי אַבְד מְנוּס וְתִקְוָה מְמֻנָה, וְכֹאֵלֹה אֵינֹו שׁוֹה לְשׁוֹם דְּבַר, וְאִף שֶׁנִּכְשַׁלְתֶּם בְּחַיֵּיכֶם, וְאַתֶּם חוֹשְׁבִים שֶׁאַתֶּם כְּשָׁלוֹן בְּחַיֵּיכֶם, זְכְרוּ הַיֵּטֵב שׁ"עֲדִין לֹא מְאָחֵר" לְשָׁנוֹת עֲצֻמְכֶם, כָּל יְהוּדֵי וִיהוּדֵי יֵשׁ לוֹ הַכַּח וְהַיְכָלֶת לְשָׁנוֹת אֶת עֲצָמוֹ, אֶת טְבִיעוֹ. לְזֹאת בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים, זְכְרוּ שׁ"עֲדִין לֹא מְאָחֵר" לָשׁוּב

בתשובה אל הקדוש-ברוך-הוא, אף שעשיתם כל העוונות שבעולם. כי כן אומרים חכמינו הקדושים (סנהדרין קב.): אפלו ירבעם בן נבט, שחטא והחטיא את הרבים, וחטא הרבים תלוי בו, תפסו הקדוש-ברוך-הוא, ואמר לו: חזר בך וכו'. עד כדי כך גדלה רחמנותו יתברך, וחשובה אצלו התשובה במאד מאד. וכן מנשה שעבד כל העבודה זרה שבעולם, והכניס צלם בהיכל השם, ועבר שם עברות חמורות, כיון שרצה לעשות תשובה, כל מלאכי מעלה מנעו ממנו, וטענו להקדוש-ברוך-הוא: אל תקבל רשע מרשע זה בתשובה, כי חטא והחטיא את הרבים. עם כל זאת עשה הקדוש-ברוך-הוא למנשה כמין מחתרת ברקיע, כדי לקבלו בתשובה. וכך אומרים חכמינו הקדושים (דברים ובה, פרשה ב', סימן כ'): מלמד שהיו מלאכי השרת מסתמין את חלונות של רקיע שלא תעלה תפלתו לשמים, מה עשה הקדוש-ברוך-הוא? חתר את הרקיע מתחת כסא הכבוד, וקבל את תפלתו. מכל שכן אתם, בני ובנותי היקרים, לא חטאתם חטא כה חמור — להחטיא את הרבים, ובודאי "עדין לא מאחר" לחזר בתשובה. ואם תשובו בתשובה, אינכם יודעים מה מחכה לכם. כי אדם שהיה רחוק ממנו יתברך, ואף עתה רחוק, אבל אם מקבל על עצמו שמהיום והלאה הוא מוסר את נפשו בשבילו יתברך, והוא יקיים את כל המצוות, אינכם יכולים לתאר

עדין לא מאחר

וּלְשַׁעַר אֵיזוֹ זְכוּת לְאָדָם זֶה; כִּי בְשָׁעָה שְׂמֻקִּים אֶת
 מְצוּוֹתָיו יִתְבַּרֵךְ, הוּא מְסַבֵּב עִם מְלֹאכֵי הַשְּׂמִירָה
 שְׂשׂוּמְרִים אוֹתוֹ, וְאִף שְׂאִינָנוּ עוֹשֶׂה כָּלוּם, אֲבָל נִמְנַע
 מֵעֲבֹרוֹת, אוֹמְרִים חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (קְדוּשֵׁין לֵט): יֵשֵׁב
 וְלֹא עֵבֵר עֲבָרָה — נוֹתְנִים לוֹ שְׂכָר מְצוּהָ; כִּי בְּזֶה
 שְׂאָדָם נִזְהָר שְׂלֹא לַעֲשׂוֹת חֲטָא וְעוֹן, זֶה כְּבָר חָשׁוּב
 בְּעֵינָיו יִתְבַּרֵךְ כְּאִלוֹ עָשָׂה מְצוּהָ, וּבִכְרִט כְּשִׂיהוּדֵי
 מִתְחַזֵּק בְּאֶמוּנָה פְּשׁוּטָה בְּהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְיִוָּדַע
 וְעַד, אֲשֶׁר הוּא יִתְבַּרֵךְ מְחִיָּה, וּמְהִיָּה וּמְקִיָּים אֶת כָּל
 הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְדוּמָם, צוּמָח, חֵי, מְדַבֵּר, הֵם עֵצָם
 אֵלְקוֹת, בְּזֶה הוּא בּוֹנֵה אֶת הָאֶמוּנָה אֲצִלוֹ, וְעוֹקֵר
 מֵעֵצָמוֹ אֶת כָּל מִיּוֹנֵי עֲבוּדָה זָרָה; כִּי מְהִי עֲבוּדָה זָרָה?
 תִּכְרַף-וּמִיד כְּשֶׂאָדָם שׁוֹכַח מִמְּנוֹ יִתְבַּרֵךְ, וְנִדְמָה לוֹ שֶׁהַכָּל
 מְקַרָּה, מְזֵל וְטַבֵּעַ, זֶה עֲבוּדָה זָרָה. לְזֹאת אוֹמְרִים
 חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שַׁבַּת קַמְט): אֵל תִּפְנוּ אֶל אֱלִילִים —
 אֵל תִּפְנוּ אֵל מִדַּעְתְּכֶם; אָדָם צָרִיךְ לְהַכְנִיס בְּמַחְשַׁבְתּוֹ
 וּבְמַחוֹ, שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּהַשְׁגָּחָה
 פְּרָטִי פְּרָטִית, אֵין אָדָם נוֹקֵף אֲצַבְעוֹ מְלִמְטָה, אֲלֹא
 אִם-כֵּן מְכַרִּיזִין עָלָיו מְלִמְעָלָה (סְלִין ז:); אָדָם אֵינוֹ מְקַבֵּל
 מִכָּה קִטְנָה בְּלִי רְשׁוּת מִמְּנוֹ יִתְבַּרֵךְ, הֵינּוּ שֶׁהַקְּדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא שֶׁלַח אֶת הַשְּׁלִיחַ הַזֶּה שֶׁיִּקְבַּל הָאָדָם עַל יָדוֹ
 אֶת הַמְּכָה, וּמִדּוּעַ? כְּדֵי שִׁישׁוּב אֲלָיו. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי
 הַיְּקָרִים, זְכְרוּ הֵיטֵב שֶׁ"עֲדִין לֹא מְאָחֵר" לְשׁוּב

עֲדִין לֹא מְאַחַר

פא

בתשובה אליו יתברך, ו"עדין לא מאחר" לשנות את טבעכם הרע, תתחילו לחשב מהקדוש-ברוך-הוא, אשר בזה אתם מבערים את העבודה זרה שבכם, וזו המצוה הגדולה ביותר — לחשב תמיד רק ממנו יתברך, תמיד לציר בדעתו שהכל זה אלקות ואלקות זה הכל, וככל שאדם מדבק עצמו בהקדוש-ברוך-הוא, חי חיים נעימים יותר, ערבים ומתקים ושמחים. לכן אומרים חכמינו הקדושים (הוריות ח.): איזוהי מצוה השקולה כנגד כל המצוות? הוי אומר זו עבודה זרה; אם אדם עוקר מעצמו עבודה זרה זו של טבע מקרה ומזל, על-ידי-זה זוכה להגיע אל המדרגה העליונה ביותר. לזאת, בני ובנותי היקרים, אל תחמיצו את הזמן, ואל תפלו ביאוש ומרה שחורה, אל תשברו כאלו התישנתם כבר במעשיכם ואתם כבר אבודים, אל תאמרו זאת, כי "עדין לא מאחר" לשוב בתשובה, כי כל זמן שאדם חי, יכול לשוב בתשובה, כי אין הקדוש-ברוך-הוא חפץ במיתתן של רשעים, אלא בחזרתם בתשובה. לזאת, בני ובנותי היקרים! ראו לקיים את מצוותיו יתברך, ושלמות קיום המצוות — להיות תמיד בשמחה, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (ויקרא רבה, פרשה לד, סימן ט'): כשיהא אדם עושה מצוה, יהא עושה בלב שמח, כי הסימן שאדם חפץ בהקדוש-ברוך-הוא — כשקיים מצוות בשמחה. ובאמת אנחנו עם ישראל,

בני המקום ברוך הוא, עלינו לשמח עד מאד, שזכינו להברא מזרע ישראל, והקדוש-ברוך-הוא נתן לנו תורה ומצוות. על-כן עליכם לידע, כי "עדין לא מאחר" לשוב בתשובה ולקיים מצוותיו יתברך, ואם תקימו מצוה אחר מצוה בשמחה עצומה, תזכו להגיע אל המדרגה הכי עליונה עד רוח-הקדש, שיופיע עליכם אור השכינה. כי כך אומרים חכמינו הקדושים (מכילתא בשלח): כל המקבל עליו מצוה אחת בשמחה, כדאי הוא שתשפע עליו רוח-הקדש; וכך גלה האריז"ל לתלמידיו (עין בתחלת ספר חרדים), שלא הגיע לדרגותיו הנפלאות, עד שזכה לעלות לרום גבהי מרומים, ולגלות את כל פראופי העולמות, וליחד את השמות והיחודים, אלא על-ידי שמחת המצוה, כשהיה עושה מצוה — שמח כל-כך, שאף שהיו נותנים לו כל הון דעלמא, לא היתה שמחה זו מגיעה לשמחה ששמח בעת קיום המצוות. לזאת, בני ובנותי היקרים, אל תתיאשו! אלא חזרו בתשובה שלמה, ותזכרו ש"עדין לא מאחר", ועדין אתם יכולים לשוב בתשובה, ולהגיע למדרגות הגבוהות ביותר — אם תקחו עצמכם בידיכם, וכשהקדוש-ברוך-הוא ישפיע עליכם רוח קדשה וטהרה, אז תזכו להחזיר גם יהודים אחרים בתשובה, אשר זו המדרגה העליונה ביותר. כי כך מובא בזהר (עין זהר פרשת תרומה, דף קכח:): זכאה מאן דאחיד בידיה

עדין לא מאחר

פג

דחייבא [אשרי האדם הזוכה להחזיק בידים חייבות ולהחזירם בתשובה להקדוש-ברוך-הוא]. ובזה שאדם מחזיר אחרים בתשובה, הקדוש-ברוך-הוא מוחל על כל עוונותיו. לזאת, בני ובנותי היקרים! "עדין לא מאחר", אתם יכולים לשוב בתשובה, ולהחזיר את כל ישראל בתשובה, כי כן אומרים חכמינו הקדושים (יומא פו:): גדולה תשובה, שבשביל יחיד שעשה תשובה, מוחלין לו ולכל העולם כלו; אזי הבה כל אחד ואחת מכם יהיו היחיד הזה ששב בתשובה שלמה, והקדוש-ברוך-הוא ימחל לכל העולם כלו, ויבנה לנו את בית-המקדש, ונזכה לגאולה שלמה.

ג.

בני ובנותי היקרים! עליכם לדעת, כי כל הענין של חזרה בתשובה, זהו דבר פלא גדול מאד, כי חכמינו הקדושים מספרים לנו (עין ילקוט בראשית יג), שבשעת בריאת העולם המלאכים קטרגו ואמרו לפניו: תברך: מה לך לברא את האדם? ומוכא בפרקי דרבי אליעזר (פרק יא): אמר הקדוש-ברוך-הוא לתורה: "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו" (בראשית א, כו); השיבה התורה ואמרה: רבון כל העולמים, העולם שלך, האדם הזה שאתה רוצה לבראתו, הוא קצר ימים ושבע רגז,

ויבא לידי חטא, ואם אין אתה מאריך אפך עמו, ראוי
 לו שלא בא לעולם. אמר לה הקדוש-ברוך-הוא: וכי
 על חנם נקראתי ארך אפים ורב חסד? זו הרחמנות
 שלי, שיהודי עבר עברות וחוזר בתשובה ואני מקבלו.
 לזאת "עדין לא מאחר" לשוב בתשובה, וכשאדם שב
 בתשובה מתעורר אצלו הנצוץ היהודי, פי נשמת
 היהודי היא חיות אלקית, אור אלקי, הקדוש-ברוך-הוא
 לקח חלק אלוך ממעל, חלק ממנו יתברך כביכול,
 והלביש את זה בגוף גשמי וחמרי, ועל האדם לדאג
 שהנשמה תשלט על הגוף ולא הגוף על הנשמה. אבל
 הנה האדם מסכן, נכשל מאיזו סבה שלא תהיה, וחטא
 ועבר על עברות חמורות, על עריות פגם הברית —
 הוצאת זרע לבטלה, הסתכליות רעות, הרהורים רעים,
 חלול שבת, אכילת טרפות ונבלות, שזה מה שמעלים
 ומסתיר את האלקות שבו, וזה ממרמר את חטיו, כמו
 שכתוב (תהלים לד, כב): "תמותת רשע רעה", מי ממית
 את הרשע? הרע שלו. וכשאדם שב בתשובה, טבעי
 הדבר שמעורר את כל הקלפות שבו, ואינן נותנות לו
 לצאת, כי תפסו יהלום, רכשו פנינה, ואינן רוצות לתתו
 להתחמק ולהחליץ מידם. לזאת, כל בעל תשובה
 עוברים עליו כל-כף הרבה נסיונות קשים ומרים,
 שטועם מרירות דמרירות, רחמנא לצלן, ואם חפץ
 ברצון חזק לצאת ממצבו, מכלאו שכלאוהו בו, אזי

עדין לא מאחר

פה

שובר את הדלתות והמחיצות שהניחו סביבו, הורס את חומות הברזל שבראו סביבו ומצליח; כי על-ידי כל הרהור והרהור שאדם מהרהר בתשובה, הוא שובר כל הקלפות. אבל הקלפות והסטרא אחרא שברא בחטאיו המרבים אינם מניחים אותו לצאת, ואם הבעל תשובה עקשן גדול, ואינו מסתכל לאחוריו מה עשה עד עתה, אלא מסתכל רק מה לפניו, אזי רואה ש"עדין לא מאחר" לשוב בתשובה. וזו העצה לכל בעל תשובה — ברגע שהחלטת שאתה חוזר בתשובה, תדע, שתהיינה לך הרבה מניעות, ועקרן — שתשבר ותפל ביאוש ובדכאון, ותהיה מבלבל — האם אלך בדרך זו או אחרת? האם אתקרב לדרך פלוני ואלך בדרך זו או אתקרב לאלמוני וכו'?! ובאמת אין זו חזרה בתשובה; כי עקר חזרה בתשובה — לשוב רק אל הקדוש-ברוך-הוא, ואף שיהיה קשה, ועקר הקשי — שנכנסות בו מחשבות: "אין צריכים אותי, אינני שוה, מה פעלתי ומה אני פועל". אסור לחשב ולומר כך, כי כל רגע ודקה, כל שניה ושניה שאדם רק חושב מהקדוש-ברוך-הוא, הוא שובר את כל המחיצות. לזאת, בני ובנותי היקרים! דעו, כי "עדין לא מאחר" לאף אחד לשוב בתשובה, ואף שהשתדל ימים ושנים לשוב בתשובה ואין הולך לו, עליו לדעת, שאסור לו לעזב את עצמו. ובזה שהוא עקשן גדול, בזה מראה לו

יתברך שפוננתו בחזרה בתשובה היא עם אמת. וזהו שאמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק ב', סימן מח), שאדם צריך להיות עקשן גדול כששב בתשובה; כי יש בני-אדם שהם מאד מאד סמוכים אל הקדשה, וברגע האחרון הם בורחים, על-כן על כל בעל תשובה לזכר את זאת היטב, ויהיה עקשן גדול, ולא יניח מקצת מקומו, היכן שאוחז, רק יצעד קדימה בעקשנות גדולה, ואז יצליח, ויזכה שהקדוש-ברוך-הוא יפתח לו את הפתח, ויכנס אל תוך הקדשה.

ד.

בני ובנותי היקרים! עליכם לדעת, כי רבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן ב'), שעקר הנסיון של האדם בזה העולם הוא בתאות נאוף; כי כשאדם רוצה לזכות להכנס אל תוך הקדשה, אזי מתעוררות אצלו כל הטמאה והזבל שעשה עד כה, ועקר הנסיון הוא בתאות נאוף. ואומר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן לו): לפני שאדם זוכה אל גלוי אלקות, אל השגות התורה, ההכרח לו לעבור את כל התאות של אמות העולם, שהיא תאות נאוף. אשר תאנה זו היא תאנה מגנה עד מאד, ונמצאת אצל כל האמות, אף שכל אמה ואמה יש לה תאנה משלה, אבל נאוף זו התאנה של

כָּל אַמּוֹת הָעוֹלָם. לְזֹאת, כָּל נֶפֶשׁ מִיִּשְׂרָאֵל בְּטָרֵם יוֹצֵאת מֵהַטְּמָאָה וְנִכְנָסֶת אֶל הַקְּדוּשָׁה, מְנַסִּים אוֹתָהּ בְּתַאֲוָה זוֹ, אֲשֶׁר בּוֹעֶרֶת בּוֹ מְאֹד. וְאִם אָדָם מִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ, וְשׁוֹמֵר עֲצָמוֹ לֹא לַחֲזוֹר לְהַבְלִיּוֹ, אֲזִי פּוֹתַח לוֹ הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת הַמַּח, הַדַּעַת וְהַשְׂכָּל, וְזוֹכֶה לְהַבִּין סוּדוֹת הַתּוֹרָה רְזִי דְרָזִין, סְתָרֵי גִסְתָּרוֹת. אָבֵל זֶהוּ גִסְיוֹן קָשָׁה מְאֹד, כְּמוֹ שְׁאוּמֵר רַבְּנֵנוּ (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן עב), שְׁאֲצֵל רַב בְּנֵי-אָדָם הַיִּצֵּר הָרַע זֶה הַדְּמִים בְּעֲצָמָם שְׁלֹא זָכְכָם; טָבַע שֶׁל אָדָם שֵׁישׁ לוֹ דִם חָם, בְּרָגַע שְׁמִסְתַּכֵּל עַל אִשָּׁה יוֹצֵא מִדַּעְתּוֹ, אָבֵל אִם הָיָה לוֹ גְלוּי אֱלֻקוֹת, לִידַע שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִמְצָא פֹה, כְּבָר לֹא הָיָה מִתַּאֲוָה בְּתַאֲוֹת מְגִנּוֹת; כִּי מְרַב גְלוּי אֱלֻקוֹת שְׁמַאִיר בְּאָדָם, עוֹזֵב אֶת כָּל הַשְּׂטִיּוֹת. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיִּקְרִים! "עֲדִין לֹא מֵאַחַר" לָשׁוּב בְּתַשׁוּבָה, אֲלֵא זָכְרוּ אֶת דְּבָרֵי רַבְּנֵנוּ ז"ל (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן מט), שְׁמַעְלָה גְדוּלָה לְאָדָם, כְּשֵׁישׁ לוֹ עֲדִין יִצֵּר הָרַע, כִּי אֲזִי יְכוּל לַעֲבֹד אוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ עִם הַיִּצֵּר הָרַע, וַיִּקַּח אֶת כָּל הַחֲמִימוֹת הַבּוֹעֶרֶת בּוֹ בְּתַאֲוֹת נְאוּף לַעֲבוּדַת הַשֵּׁם, לְהַתְּפַלֵּל אֵלָיו יִתְבַּרֵךְ בְּדַבְּקוֹת וּבְהַתְּלַהֲבוֹת. וְזוֹ מַעֲלַת בְּעַל תְּשׁוּבָה — שְׁבוּעֵר בּוֹ כָּל הַלְּכוּף שְׁעֵבֵר עָלָיו, וְזוֹכֵר אֶת כָּל תְּמוֹנוֹת הַתּוֹעֵבָה שֶׁהִסְתַּכֵּל בָּהֶן, עֲדִין לֹא שָׁכַח מֵהַקְּלָפוֹת שֶׁהָיָה אִתָּן בְּיַחַד, וְכִיּוֹן שְׁמַנְתַּק עֲצָמוֹ מֵהֶן, אִין לְתַאֵר וּלְשַׁעַר אֶת גְּדֵל הַשְּׁעִשׁוּעִים שְׁגוּרֵם

בכל העולמות. ולכן "עדין לא מאחר" לאף בעל תשובה לחזור בתשובה, ואף שהתגבר עליו יצרו, זה סימן שהקדוש-ברוך-הוא חפץ בו, ומנסהו לראות אם כונתו באמת, ואם יזדרז עתה ויתחיל ללמד תורה, אשר התורה תזכך אותו מכל תאות נאוף; כי אין עוד דבר השובר תאות נאוף כלמוד תורה. ולכן אשרי הבעל תשובה הזוכה לשוב בתשובה, ומתחיל ללמד תורה, אשר פח התורה גדול כל-כך, עד שאמרו חכמינו הקדושים (פתיחתא דאיכה ובתי, סימן ב'): המאור שבה היה מחזירן למוטב; האור הגנוז וטמון בתוך התורה הקדושה — יחזירו בתשובה. לזאת, בני ובנותי היקרים! אמרו לעצמכם, כי "עדין לא מאחר" לשוב בתשובה, "אפלו שבועות בי כל תאות נאוף, וכל הקלפות מתעוררות עלי, וכל המחשבות זרות מבלבלות אותי, ובווער בי יצר הרע חזק יותר מקדם, בסימן שנתקתי עצמי מהטמאה, ואני מתחיל להתעלות" (עין שיחות-ה"ז, סימן עט). ועל-כן כל בעל תשובה בתחלת דרכו חזרה, חש כי יצר הנאוף בווער בו יותר, וזה יהיה סימן אצלו שנתק עצמו מהטמאה, כי עד עתה כשהיה בטמאה לא הרגיש שנמצא בה, ולא עשה אצלו רשם כלום, כי שכב בתוך הזבל והלכלוך ותאות נאוף, והיה אמלל ביותר, שלא ידע שיש בורא לעולם, אבל ברגע שמרגיש שזה מבלבלו, סימן שהוא

בְּדֶרֶךְ שֶׁל חֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה, כִּי אַחֲרֵת לֹא הָיָה חָשׂ אֶת הַבְּלָבוּל, וְעַתָּה מִשָּׁשָׁב בְּתִשׁוּבָה וּמִתְחִיל לְהִרְגִישׁ שִׁישׁ בּוֹרָא, אֲזִי כּוֹאֵב בּוֹ כָּל הִרְהוּר רַע, כָּל תְּאַוּה רָעָה. לְזֹאת, בְּנֵי וּבְנוֹתֵי הַיְקָרִים! בְּרֵאשִׁית דְּרַכְכֶם בַּחֲזֻרְתְּכֶם בְּתִשׁוּבָה, עֲלִיכֶם לְדַעַת, שְׂאֵלוֹ הַנְּסִיווֹת הָאֲחֻרוֹנִים, שְׁעַתָּה תִתְעוֹרֵר בְּכֶם תְּאַוּת נְאוּף, וְתִרְגִּישׁוּ חֲלִישוֹת הַדַּעַת, אֲבָל אִם בְּרֵי דַעַת הַנֶּכֶם, תִּדְעוּ שֶׁ"עֲדִין לֹא מֵאַחֵר", וְתִרְצוּ לְבָרַח אֵלָיו יִתְבָּרַךְ יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְתִזְכּוּ לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתִהְיוּ אֲזִי הַכִּי מֵאַשְׁרִים; וּבִלְבָד שֶׁלֹּא תִתְאַשׁוּ בְּשׁוּם פָּנִים וְאַפֵּן, וְאֵף שְׁבִין כֶּף בּוֹעֶרֶת בְּכֶם תְּאַוּת נְאוּף מְאֹד, וּכְכֹל שְׂאֵתֶם יוֹתֵר שְׁבִים בְּתִשׁוּבָה, הַתְּאַוּה הַמְּגַנָּה שֶׁל נְאוּף, שְׁקוּץ, תְּעוּבָה, עֵרֶם, זְהוּם, בּוֹעֶרֶת בְּכֶם, עִם כָּל זֹאת, עֲלִיכֶם לְדַעַת, כִּי "עֲדִין לֹא מֵאַחֵר", וְעֲדִין יְכוּלִים לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה. וְזֶה הַסִּמָּן הַמְּבַהֵק לַיָּדַע אִם אַתֶּם הוֹלְכִים כְּבָר בְּדֶרֶךְ שֶׁל חֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה — שְׁכָכֶל שְׂאֵתֶם נִכְנָסִים אֶל הַקְּדוּשָׁה, בּוֹעֵר בְּכֶם יוֹתֵר יִצְרָכֶם בְּתְּאַוּת נְאוּף; כִּי כְּשֶׁאָדָם נִכְנָס בְּקְדוּשָׁה, הוּא הוֹרֵג אֶת יִצְרוֹ, וּמִתְחִיל אֲצִלוֹ יִצְרֵ הָרַע יוֹתֵר גָּדוֹל, כִּי (סֵפֶה נב.): כָּל הַגָּדוֹל מִחֲבֵרוֹ, יִצְרוֹ גָּדוֹל הַיְמָנוֹ; וְהַכֹּלֵל וְהָעֶקֶר בַּחֲזָרָה בְּתִשׁוּבָה — לְהַחֲזִיק מֵעַמָּד, וְלֹא לְהִשָּׁבֵר בְּשׁוּם פָּנִים וְאַפֵּן, כִּי הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי מִדַּת הַהֲתַחֲזָקוֹת שֶׁתִּכְנִיסוּ בְּכֶם, כִּי הַכֹּל תְּלוּי כְּפִי שְׂאָדָם מִחֲזִיק מֵעַמָּד, וְאִינוֹ נוֹתֵן לְעַצְמוֹ לִפְלֵ בְּשׁוּם

עֲדִין לֹא מֵאַחַר

פְּנִים וְאַפֶּן; אֲשֶׁר־י מִי שְׂאִינוּ מִטְּעָה עֲצֹמוּ בְּזֵה הָעוֹלָם,
 וְיִוְדַע, אֲשֶׁר אֵין שׁוֹם יְאוּשׁ בְּעוֹלָם כָּלֵל, וְאֵיךְ שֶׁהוּא
 אֵיךְ שֶׁהוּא "עֲדִין לֹא מֵאַחַר" לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ וּלְתַקֵּן
 אֶת מַעֲשָׂיו הָרָעִים וְהַמְּלַכְלָכִים שֶׁעָשָׂה עַד עַכְשָׁו; אֲשֶׁר־י
 מִי שְׂאִינוּ מִטְּעָה עֲצֹמוּ בְּזֵה הָעוֹלָם, רַק בּוֹרַח תְּמִיד
 אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִז טוֹב לוֹ כָּל הַיָּמִים לָעַד וּלְנֶצַח נְצָחִים.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!